

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 7 grudnia 2023 r.

Pozycja 338

POSTANOWIENIE

z dnia 23 października 2023 r.

Sygn. akt Ts 254/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bogdan Świączkowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej B.B. i F.B. o zbadanie zgodności:

art. 292 w związku z art. 172, art. 285 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.) „w zakresie, w jakim stanowią one podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz Skarbu Państwa (Zakładu Energetycznego w G., działka nr [...], Vattenfall Distribution S.A. w G. (działka nr [...]), Tauron Dystrybucja S.A. (działka [...]) – linia [...]”, z:

- 1) art. 64 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji,
- 3) art. 21 ust. 1 Konstytucji,
- 4) art. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 21 października 2022 r. (data nadania) B.B. i F.B. (dalej: skarżący), reprezentowani przez pełnomocnika z wyboru, wystąpili z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującego stanu faktycznego:

1. Skarżący są właścicielami nieruchomości położonych w P., dla których Sąd Rejonowy w G. prowadzi księgę wieczystą nr [...], w skład której wchodzi działka gruntu o numerze ewidencyjnym nr [...], na której posadowiona jest naziemna linia elektroenergetyczna średniego napięcia (15 kV) – linia [...]. Skarżąca jest właścicielką nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w G. prowadzi księgę wieczystą nr [...], w skład której wchodzi działka gruntu o numerze ewidencyjnym nr [...], na których posadowione są: a) działka nr 142 – naziemna linia elektroenergetyczna średniego napięcia (15 kV) – linia [...], b) działka nr [...] – na-

ziemna linia elektroenergetyczna średniego napięcia (15 kV) – linia [...], c) działka nr [...] – naziemne linie elektroenergetyczne średniego napięcia (15 kV) – linia [...], naziemna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia (110 kV) – linia [...].

2. W piśmie z 15 stycznia 2015 r. skarżący zwrócili się do Tauron Dystrybucja Spółka Akcyjna w K. (dalej: Tauron S.A.) „z propozycją uregulowania stanu prawnego przebiegających przez ich nieruchomości naziemnych linii elektroenergetycznych średniego oraz wysokiego napięcia poprzez zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem. W odpowiedzi [Tauron S.A.] w piśmie z dnia 30 marca 2015 roku nie wyraził woli zawarcia umowy służebności przesyłu” (s. 5 postanowienia Sądu Rejonowego w G. z 6 listopada 2020 r.).

3. W piśmie z 10 kwietnia 2015 r. wniesionym do Sądu Rejonowego w G. skarżący złożyli wniosek o ustanowienie służebności przesyłu na rzecz Tauron S.A. w zakresie należących do nich nieruchomości położonych w P., na których posadowione są linie elektroenergetyczne będące własnością Tauron S.A. za wynagrodzeniem na rzecz skarżących. Podstawą prawną roszczenia był art. 305¹ i art. 305² § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.; dalej: k.c.). W uzasadnieniu skarżący wskazali, że na ich nieruchomościach posadowione są linie energetyczne należące do Tauron S.A., która nie posiada tytułu prawnego do korzystania z własności skarżących, co uzasadnia ustanowienie służebności przesyłu, tym bardziej, że Tauron S.A. odmówiła umownego ustanowienia służebności. Wnioskiem objęto działki ewidencyjne o numerach 75, 76, które stanowią własność skarżących na prawach majątkowej wspólności ustawowej małżeńskiej oraz działki ewidencyjne o numerach [...] oraz [...], które stanowią własność skarżącej.

W odpowiedzi na wniosek skarżących Tauron S.A. domagała się oddalenia wniosku. W uzasadnieniu podniosła zarzut zasiedzenia służebności przesyłu. Wskazała, że na nieruchomościach skarżących „znajdują się następujące linie uczestnika: [...] oraz [...], które zostały wybudowane kilkadziesiąt lat temu i od tego czasu są nieprzerwanie eksploatowane, a następnie miały miejsce jedynie ich modernizacje oraz remonty” (s. 2 postanowienia Sądu Rejonowego w G. z 6 listopada 2020 r.).

4. Sąd Rejonowy w G. I Wydział Cywilny postanowieniem z 6 listopada 2020 r. (sygn. akt [...]) oddalił wniosek skarżących o ustanowienie służebności przesyłu. W uzasadnieniu wskazał, że Tauron S.A. powoływała „zarzut zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu oraz zarzut zasiedzenia służebności przesyłu. Mając na uwadze powyższą argumentację, sąd brał pod uwagę treść przepisów art. 292 k.c. i 285 k.c. w zw. z art. 305(1) k.c. i art. 305(4) k.c., a także art. 305(3) k.c. Powyższe przepisy regulują tzw. służebność przesyłu i nakazują stosować do niej w sposób odpowiedni przepisy odnoszące się do służebności gruntowych. Ugruntowany jest przy tym pogląd Sądu Najwyższego, że już przed wprowadzeniem w dniu 3 sierpnia 2008 roku instytucji służebności przesyłu dopuszczalne było jej stosowanie poprzez analogię do służebności gruntowych. Równocześnie uprawnione jest stosowanie przepisów odnoszących się do służebności gruntowych do zasiedzenia służebności przesyłu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 roku, [...])” (s. 7 postanowienia). Sąd Rejonowy w G. wskazał następnie, że Tauron S.A. podnosiła zarzut zasiedzenia w dobrej wierze. Stwierdził, że odnośnie do linii napowietrznej [...], [...] oraz [...] poprzednicy prawni Tauron S.A. nie weszli w posiadanie służebności w dobrej wierze. Uznał, że „niewątpliwie w niniejszej sprawie objęcie w posiadanie służebności nastąpiło w złej wierze. (...) i pod uwagę należało brać 30-letni (...) okres zasiedzenia” (s. 10 i 11 postanowienia). Sąd przyjął równocześnie istnienie dobrej wiary po stronie poprzednika prawnego Tauron S.A., stwierdzając, że „termin zasiedzenia upłynął z dniem 1

lutego 2009 roku na rzecz Vattenfall Distribution Spółki Akcyjnej w G.” (s. 13 postanowienia).

Uznawszy, że nastąpiło zasiedzenie służebności przesyłu (służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu), Sąd Rejonowy w G. oddalił wnioski skarżących o ustanowienie służebności przesyłu, ponieważ Tauron S.A. „odnośnie wszystkich linii napowietrznych na nieruchomościach wnioskodawców wskazanych we wniosku posiada już tytuł prawny do korzystania z nich na potrzeby przesyłania energii oraz wykonywania napraw, modernizacji, przebudów oraz usuwania awarii” (s. 15 postanowienia).

5. Skarżący wnieśli apelację od powyższego postanowienia, zaskarżając je w całości. Zarzucili naruszenie przepisów postępowania cywilnego oraz przepisów prawa materialnego, m.in. art. 292 w związku z art. 172 k.c., art. 336 w związku z art. 285 k.c., art. 172 w związku z art. 292 k.c.

6. Postanowieniem z 14 kwietnia 2022 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w G. III Wydział Cywilny Odwoławczy oddalił apelację skarżących od postanowienia Sądu Rejonowego w G. z 6 listopada 2020 r. (sygn. akt [...]). Uznał, że apelacja była nieuzasadniona.

Sąd Okręgowy w G. w całości podzielił i przyjął jako własne ustalenia Sądu pierwszej instancji w zakresie stanu faktycznego sprawy. Uznał, że dokonana przez Sąd Rejonowy w G. „ocena prawna (...) ustalonego stanu faktycznego jest również prawidłowa, znajduje bowiem oparcie w powołanych w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia przepisach prawa i szeroko przytoczonym orzecznictwie Sądu Najwyższego szczegółowo wskazanym w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, dlatego też Sąd Okręgowy bez zbędnego powielania przytoczonych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia argumentów w całości ją podzielił i przyjmuje za własną” (s. 13 i 14 postanowienia). „Konkludując, Sąd Okręgowy po zapoznaniu się z treścią apelacji i wyszczególnionymi w niej zarzutami – w żadnym wypadku nie dopatrywał się aby został naruszony jakikolwiek zarzucany przepis procedury cywilnej, podobnie jak i przepis prawa materialnego. Wskazane bowiem szczegółowo w apelacji przepisy prawa materialnego, na których naruszenie powołują się wnioskodawcy, dotyczą w zasadzie odmiennych przyjętych przez wnioskodawców w apelacji ustaleń faktycznych i subiektywnej ich oceny, różniących się diametralnie z poczynionymi ustaleniami i ich oceną przyjętą przez Sąd Rejonowy, którą to bez zbędnego powtarzania Sąd odwoławczy przyjął za własną, dlatego jako stanowiące gołosłowną i niczym nieuzasadnioną polemikę z tymi ustaleniami i oceną – nie mogły w konsekwencji odnieść skutku” (s. 15 postanowienia).

7. W skardze konstytucyjnej skarżący wskazali postanowienie Sądu Okręgowego w G. z 14 kwietnia 2022 r. (sygn. akt [...]) jako ostateczne orzeczenie w sprawie. Wskazali również, że wyczerpali przewidziany w postępowaniu sądowym tok instancji i nie złożyli nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

W uzasadnieniu skargi podkreślili, że przedmiotem wątpliwości konstytucyjnych nie jest treść przepisów, tylko ich określona wykładnia przyjęta w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a za nim sądów powszechnych. Wskazali, że „w niniejszej sprawie mamy do czynienia z określonym sposobem wykładni przez sądy powszechne jako skutku orzecznictwa Sądu Najwyższego. To ostatnie zaś poza przypadkami wydania decyzji wyłączeniowych – w sposób bezsporny preferuje pogląd o możliwości zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej w treści służebności przesyłu” (s. 18 skargi). Skarżący stwierdzili, że dokonana przez „Sąd Okręgowy w G., a prezentowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykładnia funkcjonalna przepisów art. 292 kc w zw. z art. 172 kc oraz art. 285 § 1 i 2 kc dopuszczająca nabycie w drodze zasiedzenia przed dniem 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego w znacznym

zakresie modyfikuje treść klasycznej służebności gruntowej, którą *de iure* musi pozostać. Podkreślenia wymaga, że wykładnia prawa nie powinna mieć charakteru prawotwórczego tj. nie powinna pod pozorem interpretacji tworzyć nowych norm, stąd powinna się ona mieścić w ramach dopuszczalnego znaczenia językowego” (s. 6 skargi). Pod rozważę Trybunału skarżący poddali zatem „dopuszczalność wykreowania przed 3 sierpnia 2008 r. w drodze wykładni funkcjonalnej służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu i nabycia jej w drodze zasiedzenia” (s. 6 skargi).

8. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 9 grudnia 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżących 19 grudnia 2022 r.) skarżący zostali wezwani do usunięcia braku formalnego skargi konstytucyjnej przez doręczenie pełnomocnictwa szczególnego uprawniającego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżących przed Trybunałem Konstytucyjnym w odniesieniu do sprawy, w związku z którą złożona została skarga konstytucyjna.

W piśmie procesowym z 27 grudnia 2022 r. (data nadania) skarżący odnieśli się do wymienionego wyżej zarządzenia, przedkładając pełnomocnictwo z 19 października 2022 r.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania.

2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że skarga konstytucyjna kwalifikuje się do rozpoznania merytorycznego.

2.1. Skarga konstytucyjna została sporządzona w imieniu skarżących przez radcę prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru. Przedłożono wymagane pełnomocnictwo. Został spełniony warunek, o którym mowa w art. 44 ust. 1 w związku z art. 53 ust. 2 pkt 3 u.o.t.p.TK.

2.2. Skarżący wyczerpali przysługującą im drogę prawną w rozumieniu art. 77 ust. 1 w związku z art. 53 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK.

2.3. Odpis postanowienia Sądu Okręgowego w G. III Wydział Cywilny Odwoławczy z 14 kwietnia 2022 r. (sygn. akt [...]) doręczono pełnomocnikowi skarżących 21 lipca 2022 r., skarga konstytucyjna została zaś wniesiona do Trybunału Konstytucyjnego 21 października 2022 r. (data nadania), a więc dochowany został trzymiesięczny termin wniesienia skargi konstytucyjnej, określony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

2.4. Wskazano, które konstytucyjne prawa przysługujące skarżącym i w jaki sposób – ich zdaniem – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK), a także uzasadniono sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK). Przedstawiony został stan faktyczny sprawy (art. 53 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK). Brak formalny skargi konstytucyjnej został usunięty w przepisany terminie.

3. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że analizowana skarga nie jest obarczona nieusuwalnymi brakami formalnymi, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK,

a sformułowane w niej zarzuty nie są oczywiście bezzasadne w rozumieniu art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

Problem przedstawiony przez skarżących w niniejszej sprawie dotyczy wykładni art. 292 w związku z art. 172 k.c. oraz art. 285 § 1 i 2 k.c. przyjętej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a za nim sądów powszechnych, dopuszczającej nabycie w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że w zakresie jego właściwości mieszczą się zarzuty skierowane przeciwko wykładni zaskarżonych przepisów, o ile wykładnia taka jest jednolita i utrwalona w rozstrzygnięciach organów stosujących prawo (zob. postanowienie TK z 12 grudnia 2005 r., sygn. Ts 112/05, OTK ZU nr 1/B/2006, poz. 52). W ocenie Trybunału w rozpoznawanej sprawie została zastosowana wykładnia utrwalona, jednolita i powszechnie przyjmowana w procesie sądowego stosowania wskazanych w *petitum* skargi konstytucyjnej przepisów ustawy – Kodeks cywilny.

Biorąc powyższe pod uwagę, Trybunał Konstytucyjny, na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK, postanowił jak w sentencji.